

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЯК СПОСІБ РОЗВ'ЯЗАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНЬО-ВИХОВНИХ ПРОБЛЕМ

В умовах переходу від індустріально-техногенного до науково-інформаційного постіндустріального суспільства ми спостерігаємо загальну глобалізацію світового співтовариства, інтеграцію не тільки політичних і

соціально-економічних форм життя суспільства, але й національних і раніше суворо ізольованих освітньо-виховних систем. Невпинне й швидке зростання знань про навколишній світ, розширення інформаційного кола людини першої чверті XXI століття разом із «блискавичною» і почасти трагічною зміною суспільно-політичної ситуації у світі зумовили виникнення низки суперечностей сучасної системи освіти, серед яких основними залишаються суперечності між швидким темпом накопичення знань та обмеженими можливостями їх засвоєння індивідом, сучасним станом моральної культури суспільства і викликами реалій суспільного життя.

Розв'язання даних проблем неможливо уявити без об'єктивного врахування всіх складових педагогічного процесу, а також чинників, що суттєво впливають на отримані результати виховання й освіти. Такий підхід у науці отримав назву системного. Він охоплює всі напрями педагогічного процесу: постановку мети, розроблення парадигми й ідеалу, конструювання змісту, форм, методів, засобів навчально-виховної роботи, перевірку ефективності розроблених освітньо-виховних систем. Основні положення системного підходу в освіті було розглянуто в роботах Ш. Амонашвілі, Ю. Бабанського, С. Гончаренка, В. Беспалька, Т. Ільїної, Н. Кузьміної, О. Пехоти, О. Сухомлинської.

Системний підхід у педагогіці пов'язаний з урахуванням структурних і функціональних компонентів, підпорядкованих цілям виховання, освіти і навчання (Н. Кузьміна). Він є певною сукупністю взаємопов'язаних засобів, методів і процесів, необхідних для створення організованого, цілеспрямованого і запроектованого педагогічного впливу на формування особистості (В. Беспалько).

Так, розроблення парадигми освітньо-виховної системи здійснюється на основі дедуктивної логіки і на акцентологічному рівні обов'язково виходить за межі власно педагогічних критеріїв у доволі широке коло різних галузей життя людини і суспільства. Система морально-етичних ідей нині рухається від теологічно-онтологічних канонів до натуралістичної, неоліберальної системи координат, у рамках якої поступово розвиваються такі духовні цінності, як автономія, свобода особистості, погляд на мораль як частину прав людини (О. Сухомлинська). Головним завданням особистості за такого підходу є оволодіння досвідом, накопиченим у суспільстві, щоб забезпечити її ефективну й оптимальну соціалізацію.

Викладена соціокультурна концепція передбачає виховання моральної особистості з позиції смисложиттєвих цінностей людини, релятивістського погляду на них. На теоретико-практичному рівні вона має багато спільного з концепцією самореалізації особистості, розуміючи сенс життя з позиції її самореалізації, коли людина намагається принести максимальну користь собі, близьким людям, суспільству шляхом використання власних здібностей, знань, умінь, навичок.

Подібний підхід дозволяє використовувати при розробці елементів педагогічної системи різні теорії і концепції, узгоджувати їх складники та визначати оптимальні напрями наукового пошуку.